

Rotterdam, 15 juli 2023

Geachte partijvoorzitter, beste Hans,
Geachte selectiecommissie, beste Wendy, Clémence, Mark & Mark,

Met veel energie en betrokkenheid wil ik u middels deze brief laten weten dat ik solliciteer voor het lijsttrekkerschap van het CDA.

Onze partij zit in één van de moeilijkste periodes van haar lange geschiedenis. Maar zoals de geschiedenis van het CDA ook laat zien, volgt er na een periode van terugval altijd een periode van herstel en vitaliteit. Dat kan opnieuw. Want het gedachtegoed van het CDA is springlevend en relevanter dan ooit.

Onze samenleving is moe. Moe van de coronapandemie en de crises die alsmaar niet opgelost worden. Moe van de doorgeslagen individualisering, van de polarisatie in de politiek, van het heilige geloof in marktwerking.

Na twaalf jaar kabinetten met Rutte heeft ons land een verhaal nodig van waarden en normen, van gemeenschapszin, van verantwoordelijkheid voor elkaar en voor de wereld. De samenleving snakt naar christendemocratische politiek.

Ik wil me daar volledig voor inzetten. Vanuit de fractie in de Tweede Kamer. In het vervolg van deze brief wil ik uiteenzetten wat mij motiveert en wat ons te doen staat.

Een partij in opbouw, met nieuw elan

De partij zoekt een lijsttrekker die het CDA-gedachtegoed met verve en overtuiging vertolkt en omzet in praktisch politiek handelen. Dat vraagt om een nieuwe koers, een nieuw elan en een nieuwe politieke stijl.

Het CDA is geen grote partij in verval, maar een partij in 'opbouw'. De afgelopen twee jaren hebben we in de Tweede Kamerfractie deze beweging al gemaakt. We hebben gewerkt aan nieuwe visies en nieuwe mensen versterkten ons team. De vernieuwing van het CDA is al begonnen. Deze is ook op allerlei andere plekken in het CDA zichtbaar: bij onze raads- en statenleden, bij onze jongeren, het 50-50-netwerk, de wethouders en gedeputeerden.

Op heel veel plekken in het CDA bruist het nog steeds of weer opnieuw. Het is aan de nieuwe lijsttrekker om van deze nieuwe beweging zowel de vaandeldrager als de aanjager te zijn. De lijsttrekker zal de belangrijke taak hebben 'Den Haag' weer te verbinden met alle leden en afdelingen.

Wat motiveert mij?

Wat mij motiveert om te solliciteren op het lijsttrekkerschap is het geloof dat het CDA hernieuwd uit de woestijnperiode waarin de partij verkeert, kan komen. Die uitdaging en opdracht wil ik op me nemen. We kunnen bouwen aan een nieuw CDA en we zijn daar in de fractie al mee begonnen. Daar wil ik graag mee verder, met een goed

team, met goede ideeën en met nieuw elan. De idealen van het CDA zijn in zichzelf al reden genoeg om het CDA als politieke partij opnieuw uit te vinden.

Het CDA barst van het talent. De jongeren van het CDA houden niet van klagen, maar zetten de schouders eronder. Dat verwachten zij ook van hun partij en van hun partijleider. Deze jongeren en al deze talenten motiveren mij. Ook hier geldt dat we moeten kiezen voor de toekomst.

De CDA-fractie in de Tweede Kamer motiveert mij. Met deze collega's heb ik een band opgebouwd de afgelopen twee jaar en met elkaar hebben we mooie ontwikkelingen doorgemaakt, onder leiding van onze fractievoorzitter Pieter Heerma.

Ook mijn familie en gezin vormen een belangrijke motivatie. Ik ben opgegroeid in een groot gezin in een flat in Rotterdam-Zuid. Mijn ouders hadden het niet breed, maar het lukte met heel zuinig leven om acht kinderen te voeden en te laten studeren. Bovenal hebben ze mij geleerd wat het is om je aan de ander toe te wijden, je weg te cijferen voor het goede, in iets groters te geloven dan het hier en nu. Het gezin dat ik samen met mijn vrouw Hanneke en onze twee jongens vorm, is een stabiele en liefdevolle basis en steun voor mijn werk in Den Haag.

Waar strijden we voor?

Het klassieke onderscheid in de politiek tussen links en rechts is slechts geworden. Het belangrijkste onderscheid is op dit moment de kloof tussen de ik- en de wij-partijen. Het CDA is de partij van 'wij'. Niet het individu en zijn onbeperkte vrijheid staat centraal; centraal staat een samenleving waarin mensen tot ontplooiing komen in gemeenschappen en maatschappelijke verbanden. In gezinnen en families. In religieuze gemeenschappen en verenigingen. Mensen zijn immers geworteld in gemeenschappen en op de plekken waar ze wonen.

Wat er in de samenleving op het spel staat, is het 'wij', de samenhang tussen mensen. Maar zonder dat 'wij' is er geen 'ik' dat tot ontplooiing kan komen. Zonder dat sociale weefsel en zonder een gemeenschappelijke moraal is het goede samenleven niet mogelijk. Kiezen we voor verdergaande verbrokkeling en individualisering met als resultaat een nog sterker verweesde samenleving? De afgelopen decennia is de samenleving verwaarloosd.

Wij strijden voor meer 'wij' en tegen alle politiek waarin het 'ik' voorop staat. Wij strijden voor de menselijke waardigheid, de waardigheid van zinvolle arbeid en een respectvolle omgang met onze leefomgeving en de aarde. Wij strijden voor een overheid die burgers tegemoet treedt met vertrouwen en tegen een overheid die te technocratisch opereert en burgers behandelt als klanten; tegen beleid dat gestoeld is op maakbaarheidsdenken en voor beleid dat uitgaat van de kracht van de samenleving zelf.

Hoe krijgen we kleur op de wangen?

In het rapport 'Zij aan zij' heeft ons WI ons gedachtegoed op een frisse manier verwoord en het rapport 'Voor heel Nederland' bouwt daarop verder. Het is belangrijk

dat het CDA bewust kiest voor thema's waarmee we actief aan de slag gaan de komende jaren. Daarmee worden we herkenbaar voor de kiezer. Ik denk dan aan de volgende vijf thema's.

1. **Werken aan een nieuwe solidariteit.** Teveel mensen in Nederland kunnen niet meer rondkomen. Te grote verschillen in welvaart ondermijnen de sociale cohesie in een samenleving. Het is onverteerbaar dat een alleenstaande moeder soms twee banen nodig heeft om een gezin te kunnen onderhouden. We moeten daarom kinderarmoede tegengaan en gericht armoedebeleid voeren. Daarbij kijken we breder dan alleen inkomen: bestaanszekerheid gaat ook over het beschikbaar zijn van een sociaal vangnet.
2. **Elke regio telt.** Het gaat pas goed met Nederland als het met alle regio's goed gaat. Leegloop van dorpen, het verdwijnen van de basisschool, de apotheek, de bank en de bushalte hebben gezorgd voor een gevoel van achterstelling. Elke regio moet volwaardig mee kunnen doen en meetellen. Dat geldt ook voor de steden: wie in Rotterdam van de Molenlaankwartier naar de Tarwewijk rijdt, rijdt van een buurt waar 7% moeite heeft met rondkomen naar een buurt waar dat voor 33% van de bewoners geldt. Ook hier moeten kloven overbrugd worden.
3. **Een betrouwbare overheid en sterke democratie.** Het vertrouwen van burgers in de overheid heeft de afgelopen jaren een stevige knauw gekregen. Mensen zijn vermorzeld door de overheid in de Toeslagenaffaire en in de hersteloperatie in Groningen. Een betrouwbare overheid is een overheid die niet vanuit wantrouwen naar haar burgers kijkt, maar vanuit vertrouwen. Daar hoort ook bij dat de samenleving en de politiek accepteert dat er grenzen zijn aan wat de overheid vermag. De democratie verdient constant onderhoud, want er zijn steeds weer partijen en groeperingen die haar proberen te ondermijnen.
4. **Sterke gezinnen en gemeenschappen.** Het gezin is een samenleving in het klein en de belangrijkste plek waar waarden en normen worden overgedragen. Een sterke samenleving kan niet zonder sterke gezinnen. We kunnen veel maatschappelijke problemen oplossen als we gezinnen ondersteunen om goed te kunnen functioneren. In de steden zien we veel disfunctionele gezinnen. Versterk het gezin en je versterkt de samenleving. Nederland kent een bloeiend verenigingsleven. Dat moeten we koesteren en actief onderhouden.
5. **Werken aan de duurzame economie van morgen.** Onze huidige economie heeft ons veel welvaart gebracht, maar is nog niet klaar voor de toekomst. De economie van morgen is duurzaam, innovatief en gezond. Vakmanschap wordt gewaardeerd en werkgevers betalen een eerlijk loon. Familiebedrijven worden gekoesterd. De beweging is: van welvaart naar welzijn. Het Rijnlandse model is ons vertrekpunt. We geven onze aarde in goede staat door aan volgende generaties en de zorg voor ons gemeenschappelijk huis is de basis van onze economie.

Dit zijn vijf overkoepelende thema's die verder uitgewerkt moeten worden in concrete, herkenbare speerpunten die kiezers aanspreken.

Wat breng ik mee?

Als kandidaat-lijsttrekker neem ik een flinke dosis christendemocratisch denken en doen mee. Het CDA-gedachtegoed (die op belangrijke punten is geïnspireerd door de katholieke sociale leer) is de basis waarop ik politiek wil bedrijven. Het is mijn fundament.

Ik breng ook twee jaar ervaring mee als fractiesecretaris. In deze rol heb ik gebouwd aan het team van de CDA-fractie, heb politieke brandjes geblust en heb sturing gegeven aan de visievorming in de fractie in samenwerking met ons Wetenschappelijk Instituut. Als fractiesecretaris heb ik nauw samengewerkt met onze fractievoorzitter Pieter Heerma en heb de afgelopen jaren veel van hem geleerd. Ik ben in staat een team aan te sturen en mensen mee te nemen in een nieuw verhaal.

Ik ben als natuurkundige in Leiden opgeleid en neem een analytische blik mee. Ik heb daarnaast een aantal jaren in het bedrijfsleven gewerkt en kan deze ervaring goed gebruiken in de politiek.

Het belangrijkste dat ik meebreng is de energie en het enthousiasme om te bouwen aan een nieuw CDA en de overtuiging dat we aan een nieuw avontuur kunnen beginnen. Met nieuwe wegen en vaste waarden, met Rotterdamse lef en nuchterheid.

Wat wil ik doen?

De komende maanden zullen in het teken staan van de verkiezingscampagne. Maar het eerste dat nodig is, is dat de lijsttrekker zich weer verbindt met de partij en met alle leden. Er is veel onvrede in onze achterban, mensen voelen zich niet voldoende gehoord en betrokken. Betrokkenheid toon je allereerst door er te zijn en te luisteren. Naast het uitdragen van het CDA-verhaal in mediaoptredens, het afleggen van werkbezoeken, huiskamergesprekken, ALV's en debatten wil ik onder andere het volgende doen:

- Binnen zes weken wil ik in alle 12 provincies (een dagdeel) op bezoek geweest zijn en daar vooral luisteren naar wat de lokale CDA-ers van onze partij en de lijsttrekker verwachten.
- Ik wil me laten adviseren door een 'raad van wijzen', bestaande uit wijze vrouwen en mannen die hun sporen in het CDA ruimschoots hebben verdiend. Hiermee kunnen we de oudere generatie CDA-ers verbinden met de jongere generatie.
- We installeren een 'schaduwkabinet' met prominente personen uit de samenleving (breder dan het CDA) met een bijzondere expertise op een bepaald terrein. Dit schaduwkabinet kan de partij adviseren en ideeën aandragen.

Tot slot

"Ik schrijf u een lange brief, want ik heb geen tijd voor een korte", zou Blaise Pascal gezegd hebben over deze brief. In deze brief leg ik mijn kaarten op tafel.

Dit is wat ik heb te geven. Ik doe het graag. Voor onze partij en Nederland. Samen met alle betrokken en getalenteerde CDA-ers die onze partij rijk is.

Ik ben er klaar voor en wil aan de slag met een campagne die nog heel wat mensen gaat verrassen.

Hartelijke groet,

Henri Bontenbal